

Zittingsdocument

A9-0232/2021

13.7.2021

VERSLAG

over artificiële intelligentie in het strafrecht en het gebruik ervan door politieke en gerechtelijke instanties in strafzaken
(2020/2016(INI))

Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken

Rapporteur: Petar Vitanov

INHOUD

	Blz.
ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT	3
TOELICHTING	19
ADVIES VAN DE COMMISSIE INTERNE MARKT EN CONSUMENTENBESCHERMING	21
ADVIES VAN DE COMMISSIE JURIDISCHE ZAKEN	27
INFORMATIE OVER DE GOEDKEURING IN DE BEVOEGDE COMMISSIE	34
HOOFDELIJKE EINDSTEMMING IN DE BEVOEGDE COMMISSIE	35

ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT

over artificiële intelligentie in het strafrecht en het gebruik ervan door politieële en gerechtelijke instanties in strafzaken (2020/2016(INI))

Het Europees Parlement,

- gezien het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU), en met name de artikelen 2 en 6, en het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU), en met name artikel 16,
- gezien het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (het “Handvest”), en met name de artikelen 6, 7, 8, 11, 12, 13, 20, 21, 24 en 47,
- gezien het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden,
- gezien het Verdrag van de Raad van Europa tot bescherming van personen met betrekking tot de geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens (ETS 108), en het protocol tot wijziging van dat verdrag (“Verdrag 108+”),
- gezien het Europees Ethisch Handvest over het gebruik van artificiële intelligentie in gerechtelijke systemen en hun omgeving van de Europese Commissie voor Efficiëntie in Justitie (Cepej) van de Raad van Europa,
- gezien de mededeling van de Commissie van 8 april 2019 getiteld “Vertrouwen kweken in mensgerichte kunstmatige intelligentie” (COM(2019)0168),
- gezien de ethische richtsnoeren voor betrouwbare AI, die de deskundigengroep op hoog niveau inzake kunstmatige intelligentie van de Commissie op 8 april 2019 heeft gepubliceerd,
- gezien het witboek van de Commissie van 19 februari 2020, getiteld “Kunstmatige intelligentie – Een Europese benadering op basis van excellentie en vertrouwen” (COM(2020)0065),
- gezien de mededeling van de Commissie van 19 februari 2020, getiteld “Een Europese datastrategie” (COM(2020)0066),
- gezien Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens, en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming)¹,
- gezien Richtlijn (EU) 2016/680 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de

¹ PB L 119 van 4.5.2016, blz. 1.

verwerking van persoonsgegevens door bevoegde autoriteiten met het oog op de voorkoming, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen, en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Kaderbesluit 2008/977/JBZ van de Raad²,

- gezien Verordening (EU) 2018/1725 van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2018 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens door instellingen, organen en instanties van de Unie en betreffende het vrije verkeer van die gegevens, en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 45/2001 en Besluit nr. 1247/2002/EG³,
- gezien Richtlijn 2002/58/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 juli 2002 betreffende de verwerking van persoonsgegevens en de bescherming van de persoonlijke levenssfeer in de sector elektronische communicatie (richtlijn betreffende privacy en elektronische communicatie)⁴,
- gezien Verordening (EU) 2016/794 van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2016 betreffende het Agentschap van de Europese Unie voor samenwerking op het gebied van rechtshandhaving (Europol) en tot vervanging en intrekking van de Besluiten 2009/371/JBZ, 2009/934/JBZ, 2009/935/JBZ, 2009/936/JBZ en 2009/968/JBZ van de Raad⁵,
- gezien zijn resolutie van 19 juni 2020 over de antiracismedemonstraties na de dood van George Floyd⁶,
- gezien zijn resolutie van 14 maart 2017 over de gevolgen van big data voor de grondrechten: persoonlijke levenssfeer, gegevensbescherming, non-discriminatie, veiligheid en rechtshandhaving⁷,
- gezien de hoorzitting van de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken (LIBE) van 20 februari 2020 over artificiële intelligentie in het strafrecht en het gebruik ervan door politieke en gerechtelijke instanties in strafzaken,
- gezien het verslag van het werkbezoek van de commissie LIBE aan de Verenigde Staten in februari 2020,
- gezien artikel 54 van zijn Reglement,
- gezien de adviezen van de Commissie interne markt en consumentenbescherming en de Commissie juridische zaken,
- gezien het verslag van de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken (A9-0232/2021),

² PB L 119 van 4.5.2016, blz. 89.

³ PB L 295 van 21.11.2018, blz. 39.

⁴ PB L 201 van 31.7.2002, blz. 37.

⁵ PB L 135 van 24.5.2016, blz. 53.

⁶ Aangenomen teksten, P9_TA(2020)0173.

⁷ PB C 263 van 25.7.2018, blz. 82.

- A. overwegende dat digitale technologieën in het algemeen en de proliferatie van door artificiële intelligentie (AI) mogelijk gemaakte dataverwerking en -analyse in het bijzonder buitengewoon veelbelovend zijn, én grote risico's met zich meebrengen; overwegende dat de afgelopen jaren op het vlak van de ontwikkeling van AI enorm veel progressie is geboekt, waardoor deze nu een van de strategische technologieën van de 21e eeuw is, met het potentieel aanzienlijke voordelen op het gebied van efficiëntie, nauwkeurigheid en comfort op te leveren, en bijgevolg een positieve verandering van de Europese economie en samenleving teweeg te brengen, hetgeen echter gepaard gaat met grote risico's voor grondrechten en voor op de rechtsstaat gebaseerde democratieën; overwegende dat AI geen doel op zich moet zijn, maar een instrument dat ten dienste staat van mensen, met als uiteindelijke doel het vergroten van het welzijn, de capaciteiten en de veiligheid van mensen;
- B. overwegende dat ondanks de voortdurend toenemende snelheid waarmee computers gegevens kunnen verwerken en de steeds groter wordende geheugencapaciteit van computers, er nog geen programma's bestaan die zich kunnen meten met de menselijke flexibiliteit op meerdere terreinen of bij de uitvoering van taken die begrip van de context of kritische analyse vereisen; overwegende dat bepaalde AI-toepassingen inmiddels menselijke deskundigen en professionals evenaren bij de uitvoering van bepaalde specifieke taken (bijv. "legal tech"), en veel sneller en op bredere schaal resultaten kunnen produceren;
- C. overwegende dat politieke en gerechtelijke instanties in sommige landen, waaronder een aantal lidstaten, op grotere schaal AI-toepassingen, of geïntegreerde AI-systemen, gebruiken dan in andere, hetgeen deels te wijten is aan een gebrek aan regelgeving en verschillen in regelgeving die het gebruik van AI voor bepaalde doeleinden mogelijk maken of juist verbieden; overwegende dat het toegenomen gebruik van AI in het strafrecht in het bijzonder gebaseerd is op de belofte dat dit zal leiden tot vermindering van bepaalde vormen van criminaliteit en tot een meer objectieve besluitvorming; overwegende dat dit evenwel niet altijd het geval is;
- D. overwegende dat de in het Handvest verankerde grondrechten en vrijheden gedurende de hele levenscyclus van AI en aanverwante technologieën, met name bij het ontwerp, de ontwikkeling, de invoering en het gebruik, gewaarborgd moeten zijn, en onder alle omstandigheden van toepassing moeten zijn bij wetshandhaving;
- E. overwegende dat AI-technologie op een manier moet worden ontwikkeld die de mens centraal stelt, het vertrouwen van het publiek geniet, en altijd ten dienste van de mens staat; overwegende dat AI-systemen zo ontworpen moeten zijn dat gewaarborgd is dat ze altijd door een mens kunnen worden uitgeschakeld;
- F. overwegende dat AI-systemen ontworpen moeten zijn met het oog op de bescherming en ten bate van alle leden van de samenleving (waarbij in het ontwerpstadium onder andere rekening moet worden gehouden met kwetsbare, gemarginaliseerde groepen), niet-discriminerend en veilig moeten zijn, over uitlegbare en transparante besluitvormingsprocessen moeten beschikken, en de autonomie en de grondrechten van de mens moeten eerbiedigen, teneinde betrouwbaar te zijn, zoals beschreven in de ethische richtsnoeren van de deskundigengroep op hoog niveau inzake kunstmatige intelligentie;

- G. overwegende dat de Unie samen met de lidstaten een cruciale verantwoordelijkheid draagt om te waarborgen dat besluiten in verband met de levenscyclus en het gebruik van AI-applicaties door politieke en gerechtelijke instanties op transparante wijze worden genomen, de grondrechten ten volle eerbiedigen, en met name discriminatie, vooringenomenheid of vooroordelen, daar waar deze bestaan, niet bestendigen; overwegende dat bij de desbetreffende beleidsbeslissingen de beginselen van noodzakelijkheid en evenredigheid moeten worden gerespecteerd, teneinde voor grondwettelijkheid en een billijk en humaan justitieel systeem te zorgen;
- H. overwegende dat AI-toepassingen grote mogelijkheden kunnen bieden op het gebied van wetshandhaving, met name door bij te dragen aan verbetering van de werkmethoden van politieke en gerechtelijke instanties, alsook aan een doeltreffendere bestrijding van bepaalde vormen van criminaliteit, met name financiële criminaliteit, het witwassen van geld en terrorismefinanciering, seksueel misbruik en de uitbuiting van kinderen online, alsook bepaalde soorten cybercriminaliteit, en daarmee aan de veiligheid en beveiliging van EU-burgers, maar óók aanzienlijke risico's voor de grondrechten van mensen in zich kunnen dragen; overwegende dat de algemene toepassing van AI met het oog op grootschalige bewaking onevenredig zou zijn;
- I. overwegende dat bij de ontwikkeling en het gebruik van AI-systemen voor respectievelijk door politieke of gerechtelijke instanties meerdere personen, organisaties, machinecomponenten, softwarealgoritmen en menselijke gebruikers betrokken zijn in vaak complexe en uitdagende omgevingen; overwegende dat AI-toepassingen voor politieke of gerechtelijke instanties zich in verschillende fasen van ontwikkeling bevinden, van de conceptualiserings-, de prototyping- en de evaluatiefase tot de fase van gebruik na goedkeuring; overwegende dat er in de toekomst nieuwe gebruiksmogelijkheden kunnen ontstaan naarmate de technologieën volwassen worden als gevolg van lopend wereldwijd wetenschappelijk onderzoek;
- J. overwegende dat het een absolute “must” is een duidelijk model voor het toeschrijven van de juridische verantwoordelijkheid voor de potentiële schadelijke gevolgen van AI-systemen op het gebied van het strafrecht te ontwikkelen; overwegende dat regelgeving op dit vlak er nooit toe mag leiden dat de eindverantwoordelijkheid elders komt te liggen dan bij de mens, én er eerst en vooral op gericht moet zijn schadelijke effecten überhaupt te vermijden;
- K. overwegende dat het uiteindelijk de verantwoordelijkheid van de lidstaten is om te waarborgen dat bij het gebruik van AI-systemen door politieke of gerechtelijke instanties de grondrechten volledig worden gerespecteerd;
- L. overwegende dat het verband tussen bescherming van grondrechten en doeltreffend politiewerk altijd een essentieel element moet zijn in de discussies over het gebruik (of überhaupt, en hoe) van AI door politieke instanties, waar beslissingen blijvende gevolgen voor het leven en de vrijheden van personen kunnen hebben; overwegende dat dit van bijzonder groot belang is omdat AI het potentieel heeft om in de vorm van analyse en bijstand in het kader van onderzoeken een vast onderdeel van ons strafrechtelijk ecosysteem te worden;
- M. overwegende dat in het kader van wetshandhaving gebruik wordt gemaakt van AI,

onder meer bestaand uit gezichtsherkenningstechnologie om bijvoorbeeld verdachte databanken te doorzoeken en slachtoffers van mensenhandel of seksuele uitbuiting van kinderen op te sporen, automatische nummerplatherkenning, identificatie van de spreker, spraakidentificatie, spraakafzienttechnologieën, fonetisch toezicht (d.w.z. algoritmen voor geweerschotdetectie), autonoom onderzoek en analyse van geïdentificeerde databanken, prognoses (voorspellend politiewerk en analyse van misdaadhotspots), instrumenten voor het opsporen van gedrag, geavanceerde virtuele autopsie-instrumenten voor het vaststellen van de doodsoorzaak, autonome instrumenten voor het opsporen van financiële fraude en terrorismefinanciering, monitoring van de sociale media (scraping en harvesting voor dataminingconnecties), en geautomatiseerde bewakingssystemen waarin verschillende detectiemogelijkheden zijn verwerkt (zoals camera's voor hartslagdetectie en thermische camera's); overwegende dat de betrouwbaarheid en nauwkeurigheid van de bovengenoemde toepassingen, alsook hun impact op de bescherming van grondrechten en op de dynamiek van strafrechtssystemen, en die van andere potentiële of toekomstige AI-toepassingen op het gebied van wetshandhaving, sterk kunnen uiteenlopen; overwegende dat veel van deze instrumenten in derde landen worden gebruikt, maar in de Unie illegaal zijn krachtens het wetgevingskader en de rechtspraak van de Unie inzake gegevensbescherming; overwegende dat het routinematige gebruik van algoritmen, zelfs met een laag percentage aan valse positieven, ertoe kan leiden dat het aantal valse waarschuwingen het aantal correcte waarschuwingen ruim overtreft;

- N. overwegende dat AI-instrumenten en -toepassingen ook wereldwijd in meerdere landen door gerechtelijke instanties worden gebruikt, onder meer ter ondersteuning van besluiten inzake voorlopige hechtenis, bij veroordeling, de berekening van de kans op recidive en de vaststelling van de proeftijd, onlinegeschillenbeslechting, beheer van de jurisprudentie en het toegankelijker maken van het recht; overwegende dat dit heeft geleid tot verstoorde en kleinere kansen voor kleurlingen en andere minderheden; overwegende dat het gebruik ervan in de EU, op een paar lidstaten na, op dit moment hoofdzakelijk beperkt blijft tot het civiel gebied;
- O. overwegende dat het gebruik van AI bij wetshandhaving een aantal potentieel grote, en in sommige gevallen onaanvaardbare, risico's voor de bescherming van grondrechten van personen met zich meebrengt, zoals ondoorzichtige besluitvorming, verschillende vormen van discriminatie en fouten die inherent zijn aan het onderliggende algoritme, en die kunnen worden versterkt door feedbackloops, evenals risico's voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en persoonsgegevens, de bescherming van de vrijheid van meningsuiting en informatie, het vermoeden van onschuld, het recht op doeltreffende rechtsmiddelen en een eerlijk proces, alsook risico's voor de vrijheid en veiligheid van personen;
- P. overwegende dat AI-systemen die door politieke en gerechtelijke instanties worden gebruikt, ook kwetsbaar zijn voor door AI aangedreven aanvallen op informatiesystemen of gegevensvergiftiging, waarbij opzettelijk verkeerde gegevensreeksen worden ingevoerd om vertekende resultaten te produceren; overwegende dat de daaruit voortvloeiende schade in deze situaties potentieel nog aanzienlijker is en kan leiden tot een exponentiële toename van de schade voor zowel individuen als groepen;

- Q. overwegende dat het gebruik van AI door politieke en gerechtelijke instanties niet moet worden gezien als uitsluitend een technische mogelijkheid, maar veeleer als een politiek besluit over het ontwerp en de doelstellingen van wetshandhaving en strafrechtssystemen; overwegende dat het moderne strafrecht gebaseerd is op het idee dat autoriteiten pas op een strafbaar feit reageren nadat het is gepleegd, zonder ervan uit te gaan dat alle mensen gevaarlijk zijn en permanent in de gaten moeten worden gehouden om mogelijke wetsovertredingen te voorkomen; overwegende dat op AI gebaseerde surveillancetechnologieën deze benadering in sterke mate ondermijnen en wetgevers overal ter wereld dwingen tot een grondige analyse van de gevolgen van het gebruik van technologieën die de rol van de mens bij wetshandhaving en in de rechtspleging verkleinen;
1. herhaalt dat, aangezien de verwerking van grote hoeveelheden persoonsgegevens de kern vormt van AI, het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer en persoonsgegevens van toepassing is op alle gebieden van AI, en dat het rechtskader van de Unie voor gegevensbescherming en privacy volledig moet worden nageleefd; herinnert er derhalve aan dat de EU reeds gegevensbeschermingsnormen voor de wetshandhaving heeft vastgesteld, die de grondslag vormen voor de toekomstige regelgeving inzake het gebruik van AI door politieke en gerechtelijke instanties; herinnert eraan dat de verwerking van persoonsgegevens wettig en billijk moet zijn, het ermee beoogde doel gespecificeerd, expliciet en legitiem moet zijn, adequaat, relevant en evenredig moet zijn met het nagestreefde doel, accuraat moet zijn en up-to-date moet worden gehouden, dat inaccuraat gegevens, behoudens in gevallen waarin beperkingen van toepassing zijn, gecorrigeerd of gewist moeten worden, gegevens niet langer dan noodzakelijk moeten worden bewaard, duidelijke en passende termijnen moeten worden vastgesteld voor het wissen of periodiek toetsen van de noodzaak om dergelijke gegevens op te slaan, en de verwerking op beveiligde wijze moet plaatsvinden; onderstreept daarnaast dat de mogelijke identificatie van personen middels een AI-toepassing die gebruik maakt van gegevens die eerder geanonimiseerd waren, moet worden voorkomen;
 2. bevestigt nogmaals dat alle AI-oplossingen voor politieke en gerechtelijke instanties ook de beginselen van menselijke waardigheid, non-discriminatie, vrij verkeer, het vermoeden van onschuld en de rechten van de verdediging, met inbegrip van het zwijgrecht, de vrijheid van meningsuiting en informatie, de vrijheid van vergadering en vereniging, gelijkheid voor de wet, het beginsel van wapengelijkheid en het recht op een effectief rechtsmiddel en een eerlijk proces volledig in acht moeten nemen, in overeenstemming met het Handvest en het Europees Verdrag inzake de rechten van de mens; benadrukt dat het gebruik van AI-toepassingen moet worden verboden wanneer dit onverenigbaar is met de grondrechten;
 3. onderkent dat de ontwikkeling van AI-toepassingen wereldwijd zo snel gaat dat het onmogelijk is een uitputtende lijst daarvan op te stellen en er derhalve een helder en samenhangend governance-model nodig is met zowel waarborgen voor de grondrechten van personen als rechtszekerheid voor ontwikkelaars, gezien de niet-aflatende technologische evolutie; is, gezien de rol en de verantwoordelijkheid van politie en justitie, alsmede gezien de impact van de beslissingen die zij nemen met het oog op de voorkoming, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen, evenwel van oordeel dat het gebruik van AI-

toepassingen in gevallen met mogelijksterwjs grote gevolgen voor het leven van afzonderlijke personen als zeer risicovol moet worden aangemerkt;

4. is in dit verband van mening dat elk AI-instrument dat door politieële of gerechtelijke instanties ontwikkeld of gebruikt wordt, ten minste veilig, robuust, beveiligd en geschikt voor het beoogde doel moet zijn en de beginselen van billijkheid, gegevensminimalisering, verantwoordingsplicht, transparantie, non-discriminatie en verklaarbaarheid in acht moet nemen, en dat de ontwikkeling, de invoering en het gebruik ervan moeten worden onderworpen aan een effectbeoordeling en een strikte noodzakelijkheids- en evenredigheidstoets, met waarborgen die evenredig zijn aan de geïdentificeerde risico's; wijst erop dat het vertrouwen van burgers in AI die in de EU ontwikkeld, ingevoerd en gebruikt wordt, zal afhangen van de volledige vervulling van deze criteria;
5. erkent de positieve bijdrage van bepaalde soorten AI-toepassingen voor het werk van politieële en gerechtelijke instanties in de Unie; wijst daarbij bijvoorbeeld op het verbeterde beheer van jurisprudentie met behulp van instrumenten die extra zoekopties bieden; is van oordeel dat er nog meer potentiële toepassingen van AI voor politieële en gerechtelijke instanties zijn die het onderzoeken waard zijn, rekening houdend met de vijf beginselen van het Ethisch Handvest over het gebruik van artificiële intelligentie in gerechtelijke systemen en hun omgeving van het Cepej, en met bijzondere aandacht voor de door het Cepej geïdentificeerde "gebruikstoepassingen die met uiterste terughoudendheid dienen te worden overwogen";
6. benadrukt dat elke technologie kan worden herbestemd, en dringt derhalve aan op strikte democratische controle en onafhankelijk toezicht op alle door politieële en gerechtelijke instanties gebruikte AI-technologieën, met name die welke kunnen worden herbestemd voor grootschalige surveillance of grootschalige profilering; maakt zich derhalve grote zorgen over het potentieel van bepaalde AI-technologieën om in het kader van wetshandhaving voor grootschalige surveillancedoeleinden te worden gebruikt; onderstreept het wettelijk vereiste om te voorkomen dat AI-technologieën voor grootschalige surveillance worden gebruikt, die per definitie niet in overeenstemming is met de beginselen van noodzakelijkheid en evenredigheid, en dringt aan op een verbod op toepassingen die hierin resulteren;
7. beklemtoont dat de wijze waarop sommige derde landen de ontwikkeling, de invoering en het gebruik van technologieën voor grootschalige surveillance benaderen, waarbij in concreto het evenredigheidsbeginsel niet in acht wordt genomen, de grondrechten schendt en derhalve door de EU niet moet worden gekopieerd; beklemtoont dan ook dat uniforme, Uniebrede regels nodig zijn met waarborgen tegen misbruik van AI-technologieën door politieële en gerechtelijke instanties;
8. wijst op het potentieel voor vooringenomenheid en discriminatie van het gebruik van AI-toepassingen, zoals instrumenten voor machinaal leren, met inbegrip van de algoritmes waar dergelijke toepassingen op gebaseerd zijn; merkt op dat vooringenomenheid inherent kan zijn aan de onderliggende gegevensreeksen, met name wanneer historische gegevens worden gebruikt, ingevoerd door de ontwikkelaars van de algoritmen of gegenereerd wanneer de systemen in reële omgevingen worden toegepast; geeft aan dat de resultaten die met AI-toepassingen worden verkregen per definitie

beïnvloed zijn door de kwaliteit van de gebruikte gegevens en dat de desbetreffende inherente vooringenomenheid waarschijnlijk geleidelijk groter zal worden en daarmee bestaande discriminatie zal bestendigen en vergroten, met name voor personen die tot bepaalde etnische groepen of door raciale scheidslijnen gekenmerkte gemeenschappen behoren;

9. benadrukt dat veel van de momenteel gebruikte, op grond van algoritmen gestuurde identificatietechnologieën personen uit door raciale scheidslijnen gekenmerkte gemeenschappen, leden van bepaalde etnische minderheden, lhbti-personen, kinderen, ouderen en vrouwen onevenredig vaak verkeerd identificeren en classificeren, en derhalve schade berokkenen; herinnert eraan dat personen niet alleen het recht hebben om correct te worden geïdentificeerd, maar ook om helemaal niet te worden geïdentificeerd, tenzij dat wettelijk verplicht is om dwingende en legitieme redenen van algemeen belang; beklemtoont dat AI-voorspellingen die gebaseerd zijn op de kenmerken van een specifieke groep personen, uiteindelijk resulteren in vergroting en bestendiging van bestaande vormen van discriminatie; is van oordeel dat serieuze inspanningen moeten worden ondernomen om geautomatiseerde discriminatie en vooringenomenheid te voorkomen; vraagt om robuuste aanvullende waarborgen voor gevallen waarin AI-systemen door politieke of gerechtelijke instanties worden toegepast ten aanzien van of met betrekking tot minderjarigen;
10. wijst op de machtsasymmetrie tussen degenen die AI-technologieën gebruiken en degenen op wie deze worden toegepast; benadrukt dat absoluut voorkomen moet worden dat het gebruik van AI door politieke of gerechtelijke instanties een factor voor ongelijkheid, sociale breuken of uitsluiting wordt; onderstreept de gevolgen van het gebruik van AI-instrumenten voor de rechten van verdediging van verdachten, het probleem om betekenisvolle informatie over de werking daarvan te verkrijgen, en het daaruit voortvloeiende probleem om de resultaten daarvan voor de rechtbank aan te vechten, met name door personen tegen wie een onderzoek loopt;
11. neemt kennis van de risico's die zijn verbonden aan met name datalekken, inbreuken op de gegevensbeveiliging en onbevoegde toegang tot persoonsgegevens en andere gegevens die verband houden met bijvoorbeeld strafrechtelijk onderzoeken of rechtszaken en die worden verwerkt door AI-systemen; onderstreept dat de beveiligings- en veiligheidsaspecten van AI-systemen die door politieke of gerechtelijke instanties worden gebruikt zorgvuldig moeten worden overwogen en voldoende robuust en veerkrachtig moeten zijn om de mogelijk catastrofale gevolgen van kwaadaardige aanvallen op AI-systemen te voorkomen; benadrukt het belang van beveiliging door ontwerp, alsook van specifiek menselijk toezicht, voorafgaand aan de ingebruikname van bepaalde kritieke toepassingen, en dringt er derhalve op aan dat politieke en gerechtelijke instanties alleen gebruikmaken van AI-toepassingen die de privacy waarborgen en het beginsel van beveiliging door ontwerp respecteren, teneinde functieverhuizing te vermijden;
12. benadrukt dat geen enkel AI-systeem dat door politieke of gerechtelijke instanties wordt gebruikt zodanig ontworpen mag zijn dat het de fysieke integriteit van mensen kan aantasten, rechten kan toewijzen of wettelijke verplichtingen kan opleggen aan mensen;
13. erkent dat het, gezien de complexiteit van de ontwikkeling en het beheer van AI-

systemen, een uitdaging is om vast te stellen waar de juridische verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid voor potentiële schade ligt; acht het noodzakelijk om duidelijke en billijke regels vast te stellen voor het toeschrijven van de juridische verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid voor de potentiële negatieve gevolgen van deze geavanceerde digitale technologieën; onderstreept evenwel dat het doel in de eerste plaats moet zijn te voorkomen dat die schadelijke effecten überhaupt ontstaan; dringt er dan ook op aan bij het gebruik van AI-toepassingen in het kader van wetshandhaving stelselmatig het voorzorgsbeginsel toe te passen; onderstreept dat de juridische verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid altijd bij een natuurlijke of een rechtspersoon moet liggen, die altijd moet worden geïdentificeerd voor beslissingen die met behulp van AI worden genomen; wijst dan ook met klem op de noodzaak van het waarborgen van de transparantie van de bedrijfsstructuren die AI-systemen produceren en beheren;

14. acht het voor zowel de effectiviteit van de uitoefening van verdedigingsrechten als voor de transparantie van nationale strafrechtstelsels van essentieel belang dat een specifiek, duidelijk en precies wettelijk kader voorziet in de voorwaarden, modaliteiten en consequenties van het gebruik van AI door politieke of gerechtelijke instanties, evenals in de rechten van de betrokkenen, en in doeltreffende en laagdrempelige klachten- en verhaalprocedures, met inbegrip van verhaalmogelijkheden voor de rechter; onderstreept dat de partijen in een strafrechtzaak recht hebben op toegang tot het gegevensverzamelingsproces en de daaraan gerelateerde beoordelingen die middels het gebruik van AI-toepassingen gemaakt of verkregen worden; onderstreept dat uitvoerende autoriteiten die in het kader van justitiële samenwerking besluiten over uitleverings- of overleveringsverzoeken van andere lidstaten of derde landen nemen, moeten beoordelen of het gebruik van AI-instrumenten in het verzoekende land klaarblijkelijk afbreuk kan doen aan het grondrecht op een eerlijk proces; verzoekt de Commissie richtsnoeren op te stellen voor het doorvoeren van een dergelijke beoordeling in het kader van justitiële samenwerking in strafrechtzaken; is van oordeel dat de lidstaten, in overeenstemming met toepasselijke wetgeving, erop toe moeten zien dat de betrokken personen ervan in kennis worden gesteld indien politieke of gerechtelijke instanties AI-toepassingen gebruiken;
15. wijst erop dat als mensen zich uitsluitend op door machines gegenereerde gegevens, profielen en aanbevelingen baseren, zij geen onafhankelijke beoordeling kunnen maken; wijst op de mogelijkerwijs ernstige nadelige gevolgen, met name op het gebied van wetshandhaving en justitie, wanneer personen een te groot vertrouwen hebben in de klaarblijkelijk objectieve en wetenschappelijke aard van AI-instrumenten en niet denken aan de mogelijkheid dat hun resultaten onjuist, onvolledig, irrelevant of discriminerend kunnen zijn; benadrukt dat niet te veel moet worden gesteund op de resultaten van AI-systemen, en beklemtoont dat autoriteiten vertrouwen en kennis moeten opbouwen om een algoritmische aanbeveling in twijfel te trekken of hiervan af te wijken; acht het belangrijk realistische verwachtingen van dergelijke technologische oplossingen te hebben en geen perfecte wetshandavingsoplossingen te verwachten of te beloven dat alle gepleegde strafbare feiten aan het licht zullen worden gebracht;
16. benadrukt dat in politieke en gerechtelijke contexten elke beslissing met een rechts- of een vergelijkbaar gevolg altijd moet worden genomen door een mens, die verantwoordelijk kan worden gehouden voor de genomen beslissingen; is van oordeel dat indien AI-systemen worden gebruikt, de betrokken personen de mogelijkheid van

een rechtsmiddel moet worden geboden; herinnert eraan dat personen krachtens het EU-recht het recht hebben dat ten aanzien van hen geen beslissingen worden genomen met een rechtsgevolg of die een significante invloed op hen hebben indien deze beslissingen uitsluitend gebaseerd zijn op geautomatiseerde gegevensverwerking; onderstreept daarnaast dat geautomatiseerde individuele besluiten niet gebaseerd mogen zijn op bijzondere categorieën van persoonsgegevens, tenzij er passende maatregelen ter bescherming van de rechten en vrijheden en van de gerechtvaardigde belangen van de betrokkene zijn getroffen; Benadrukt dat het EU-recht profilering die tot discriminatie van natuurlijke personen op basis van bijzondere categorieën van persoonsgegevens leidt, verbiedt; onderstreept dat, als gevolg van de uitvoerende functie van wetshandhavingsinstanties en hun acties, besluiten op het gebied van wetshandhaving bijna altijd rechtsgevolgen voor de betrokken persoon hebben; stelt vast dat het gebruik van AI menselijke beslissingen kan beïnvloeden en gevolgen kan hebben voor alle fasen van strafrechtelijke procedures; is derhalve van oordeel dat autoriteiten die AI-systemen gebruiken zeer hoge wettelijke normen in acht moeten nemen en menselijk ingrijpen moeten garanderen, met name bij de analyse van met dergelijke systemen gegenereerde gegevens; verlangt derhalve dat geen afbreuk wordt gedaan aan de soevereine oordeelkundigheid van rechters, noch aan het beginsel van besluitvorming per geval; dringt aan op een verbod op het gebruik van AI en aanverwante technologieën bij het formuleren van ontwerpen van rechterlijke beslissingen;

17. roept op tot verklaarbaarheid, transparantie, traceerbaarheid en verificatie van algoritmen als een onmisbaar onderdeel van toezicht, teneinde ervoor te zorgen dat de ontwikkeling, de invoering en het gebruik van AI-systemen voor respectievelijk door politieke of gerechtelijke instanties in overeenstemming zijn met de grondrechten en vertrouwen genieten van de burgers, alsook om ervoor te zorgen dat door AI-algoritmen gegenereerde resultaten begrijpelijk zijn voor de gebruikers en degenen die aan deze systemen worden onderworpen, en dat er transparantie is ten aanzien van de brongegevens en de wijze waarop het systeem tot een bepaalde conclusie is gekomen; geeft aan dat om technische transparantie, robuustheid en nauwkeurigheid te waarborgen politieke en gerechtelijke instanties in de Unie alleen instrumenten en systemen mogen gebruiken waarvan de algoritmen en logica gecontroleerd kunnen worden door en toegankelijk zijn voor in ieder geval politie en justitie, alsmede onafhankelijke toezichthouders, met het oog op beoordeling, controle en doorlichting, en die door de verkopers niet zijn afgesloten en auteursrechtelijk zijn beschermd; wijst er verder op dat in duidelijke en begrijpelijke taal gestelde documenten moeten worden verstrekt over de aard van de dienst, de ontwikkelde instrumenten, de prestaties en de voorwaarden waaronder ze geacht kunnen worden te werken en de risico's die er mogelijkwijs aan verbonden zijn; dringt er derhalve bij politieke en gerechtelijke instanties op aan voor proactieve en volledige transparantie te zorgen met betrekking tot particuliere bedrijven van wie zij AI-systemen kopen voor politieke- en gerechtelijke doeleinden; beveelt dan ook aan daar waar mogelijk gebruik te maken van opensourcesoftware;
18. moedigt politieke en gerechtelijke instanties aan de gebieden waar op maat gesneden AI-oplossingen van nut zouden kunnen zijn, in kaart te brengen en te beoordelen, en goede praktijken op het gebied van de invoering van AI uit te wisselen; verzoekt de lidstaten en de EU-agentschappen voor passende aanbestedingsprocedures voor AI-systemen voor politieke- en gerechtelijke doeleinden te zorgen, om te waarborgen dat deze de

grondrechten respecteren en aan de toepasselijke wetgeving voldoen, en erop toe te zien dat softwaredocumentatie en -algoritmes met het oog op toetsing beschikbaar en toegankelijk zijn voor de bevoegde en toezichthoudende autoriteiten; dringt in het bijzonder aan op bindende regels inzake openbaarmaking van publiek-private partnerschappen, contracten en aankopen, alsook van de doeleinden daarvan; benadrukt dat instanties de nodige financiële middelen moeten krijgen en over de nodige deskundigheid moeten beschikken om volledige naleving van de ethische, wettelijke en technische vereisten in verband met het gebruik van alle AI-toepassingen te waarborgen;

19. roept op tot traceerbaarheid van de AI-systemen en van het besluitvormingsproces waarmee de functies, de capaciteiten en de beperkingen ervan worden vastgelegd en de bepalende kenmerken van een beslissing worden geregistreerd, middels verplichte documentatie; onderstreept dat het belangrijk is volledige documentatie bij te houden van trainingsgegevens, de context daarvan, het doel, de nauwkeurigheid en de bijwerkingen, alsook van de verwerking daarvan door de bouwers en ontwikkelaars van de algoritmes en de naleving van de grondrechten; onderstreept dat het altijd mogelijk moet zijn de berekeningen van een AI-systeem terug te brengen tot een vorm die voor mensen begrijpelijk is;
20. verzoekt om een verplichte beoordeling van het effect op grondrechten, die moet worden verricht voorafgaand aan de invoering of het gebruik van elk AI-systeem door politieke of gerechtelijke instanties, om elk potentieel risico voor de grondrechten te beoordelen; herinnert eraan dat elk type verwerking met een hoog risico voor de rechten en vrijheden van natuurlijke personen, met name wanneer bij die verwerking nieuwe technologieën worden gebruikt, voorafgaand verplicht aan een beoordeling van de effecten op de gegevensbescherming moet worden onderworpen, en is van mening dat dit geldt voor de meeste AI-technologieën die door politieke of gerechtelijke instanties worden gebruikt; onderstreept de deskundigheid van gegevensbeschermingsautoriteiten en grondrechtenagentschappen voor het beoordelen van deze systemen; benadrukt dat deze beoordelingen van de effecten op de grondrechten zo transparant mogelijk moeten plaatsvinden en met de actieve betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld; verlangt dat in het kader van de effectbeoordelingen ook duidelijk wordt aangegeven welke maatregelen moeten worden getroffen om de geïdentificeerde risico's aan te pakken, en dat de desbetreffende beoordelingen in principe altijd voorafgaand aan de invoering van AI-systemen openbaar moeten worden gemaakt;
21. benadrukt dat alleen een robuuste Europese governance van AI met onafhankelijke evaluatie kan waarborgen dat de beginselen van de grondrechten operationeel worden gemaakt; dringt aan op verplichte periodieke controles, door een onafhankelijke instantie, van alle door politieke of gerechtelijke instanties gebruikte AI-systemen wanneer de kans bestaat dat zij het leven van personen sterk beïnvloeden, teneinde algoritmische systemen, hun context, doel, nauwkeurigheid, prestaties en schaal te testen en te evalueren, en om, nadat deze operationeel zijn geworden, ongewenste en negatieve effecten op te sporen, te onderzoeken, te diagnosticeren en te corrigeren, en ervoor te zorgen dat AI-systemen werken zoals beoogd; dringt er derhalve op aan hiervoor een helder institutioneel kader vast te stellen, inclusief passende regelgeving en toezicht om volledige tenuitvoerlegging daarvan te waarborgen, en een volledig geïnformeerd democratisch debat te voeren over de noodzaak en evenredigheid van AI

op strafrechtgebied; onderstreept dat de resultaten van deze controles in openbare registers moeten worden vastgelegd, zodat burgers weten welke AI-systemen worden gebruikt en welke maatregelen worden getroffen om eventuele schendingen van de grondrechten te verhelpen;

22. benadrukt dat de gegevensreeksen en de algoritmische systemen die voor het produceren van classificaties, beoordelingen en voorspellingen in de verschillende fasen van de gegevensverwerking voor de ontwikkeling van AI en aanverwante technologieën worden gebruikt, ook kunnen resulteren in een gedifferentieerde behandeling en in zowel directe als indirecte discriminatie van groepen personen, met name aangezien de gegevens die gebruikt worden om voorspellende politiealgoritmes te trainen, een weerspiegeling vormen van bestaande surveillancprioriteiten en derhalve uiteindelijk kunnen leiden tot de uitbreiding en reproductie van bestaande vooringenomenheid; beklemtoont dan ook dat AI-technologieën, met name wanneer deze door politieële of gerechtelijke instanties worden gebruikt, onderzoek door en input van meerdere disciplines vereisen, waaronder wetenschap en technologie, “critical race studies”, “disability studies”, en andere disciplines die zich bezighouden met de sociale context, onder meer de manier waarop verschillen worden geconstrueerd, classificeringswerkzaamheden en de gevolgen ervan; benadrukt dat er daarom systematisch onderzoek moet worden gedaan naar de integratie van deze disciplines in AI-studies en -onderzoek op alle niveaus; benadrukt verder dat het belangrijk is dat de teams die deze AI-systemen voor politieële of gerechtelijke instanties ontwerpen, ontwikkelen, testen, onderhouden, invoeren en inkopen, waar mogelijk, een afspiegeling vormen van de verscheidenheid van de samenleving als geheel, als een niet-technisch middel om de risico’s van discriminatie te verkleinen;
23. wijst er daarnaast op dat, om adequate verantwoording, verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid te waarborgen, een gespecialiseerde opleiding over ethische normen, potentiële gevaren, beperkingen en correct gebruik van AI-technologie onontbeerlijk is, met name voor personeel van politie en justitie; benadrukt dat passende beroepsopleiding en kwalificaties ervoor moeten zorgen dat besluitvormers geschoold zijn ten aanzien van de mogelijkheid van vooringenomenheid, aangezien de gegevensreeksen gebaseerd kunnen zijn op discriminerende en bevooroordeelde gegevens; steunt bewustmakings- en educatieve initiatieven om ervoor te zorgen dat personeel van politie en justitie zich bewust is van en inzicht heeft in de beperkingen, capaciteiten en risico’s die het gebruik van AI met zich meebrengt, waaronder het risico van vooringenomenheid in geautomatiseerde processen; geeft aan dat indien in de gegevensreeksen die bij AI-opleidingen worden gebruikt gevallen van racisme door de politie bij de uitoefening van hun taken worden opgenomen, dit ongetwijfeld tot racistische vooringenomenheid bij middels AI gegenereerde resultaten, scores en aanbevelingen zal leiden; herhaalt daarom zijn oproep aan de lidstaten om antidiscriminatiebeleid te bevorderen en nationale actieplannen tegen racisme op het gebied van politie en justitie te ontwikkelen;
24. erkent dat voorspellend politiewerk tot de AI-toepassingen behoort die op het vlak van wetshandhaving worden gebruikt, maar waarschuwt dat met voorspellend politiewerk wel gegevensreeksen kunnen worden geanalyseerd voor de identificatie van patronen en correlaties, maar de causaliteitsvraag niet kan worden beantwoord en geen betrouwbare voorspellingen over individueel gedrag kunnen worden gedaan, en dat dit daarom nooit

de enige grond voor interventie kan vormen; geeft aan dat meerdere steden in de Verenigde Staten na controles gestopt zijn met het gebruik van systemen voor voorspellend politiewerk; herinnert eraan dat de leden van LIBE tijdens het werkbezoek van deze commissie aan de Verenigde Staten in februari 2020 van de politie van New York City en Cambridge, Massachusetts, te horen kregen dat die hun voorspellende politieprogramma's hadden afgebouwd wegens een gebrek aan effectiviteit, discriminerende impact en ontoepasbaarheid in de praktijk, en in plaats daarvan over waren gestapt op gemeenschapsgericht politiewerk; stelt vast dat dit tot een daling van de criminaliteitscijfers heeft geleid; is er derhalve tegen dat wetshandhavingsinstanties AI gebruiken voor het doen van voorspellingen over het gedrag van personen of groepen op basis van historische gegevens en gedrag uit het verleden, lidmaatschap van een groep, locatie, of enig ander dergelijk kenmerk in een poging in kaart te brengen bij welke personen de kans het grootst is dat ze een strafbaar feit zullen begaan;

25. neemt kennis van de verschillende vormen van gebruik van gezichtsherkenning, zoals, maar niet beperkt tot, verificatie/authenticatie (d.w.z. het matchen van een levend gezicht met een foto in een identiteitsbewijs, denk aan slimme grenzen), identificatie (d.w.z. het matchen van een foto met een fotogegevensbank), en detectie (d.w.z. het in real time detecteren van gezichten van bronnen zoals camerabeelden, en het matchen daarvan met gegevensbanken, denk aan real time surveillance), elk met hun eigen implicaties voor de bescherming van grondrechten; is van mening dat de invoering van gezichtsherkenningssystemen door wetshandhavingsinstanties te allen tijde beperkt moet zijn tot duidelijk gerechtvaardigde doeleinden, met volledige eerbiediging van de beginselen van noodzakelijkheid en evenredigheid, en van het toepasselijke recht; herbevestigt dat het gebruik van gezichtsherkenningstechnologie ten minste moet voldoen aan de vereisten van gegevensminimalisering, nauwkeurigheid van gegevens, opslagbeperking, gegevensbeveiliging en verantwoording en daarnaast rechtmatig, billijk en transparant moet zijn, en moet beantwoorden aan een specifiek, uitdrukkelijk en legitiem doel dat duidelijk gedefinieerd is in het nationale of het Unierecht; is van oordeel dat verificatie- en authenticatiesystemen alleen succesvol ingevoerd en gebruikt kunnen blijven worden indien de negatieve effecten ervan kunnen worden beperkt en aan de hierboven vermelde criteria wordt voldaan;
26. roept verder op tot een permanent verbod op het gebruik van geautomatiseerde analyse en/of herkenning in openbare ruimten van andere menselijke kenmerken, zoals tred, vingerafdrukken, DNA, stemgeluid, en andere biometrische en gedragssignalen;
27. dringt overigens aan op een moratorium op de invoering van gezichtsherkenningssystemen voor wetshandhavingsdoeleinden met de identificatiefunctie, tenzij die functie uitsluitend wordt gebruikt voor de identificatie van slachtoffers van strafbare feiten, totdat de technische normen kunnen worden beschouwd als volledig in overeenstemming met de grondrechten, de afgeleide resultaten niet-discriminerend zijn, het rechtskader voorziet in strenge waarborgen en strikte democratische controle en supervisie, en er empirisch bewijs is van de noodzaak en de evenredigheid van de toepassing van dergelijke technologieën; is van oordeel dat indien niet aan de bovenstaande criteria wordt voldaan, deze systemen niet moeten worden gebruikt of ingevoerd;
28. geeft uiting aan zijn grote bezorgdheid over het gebruik van particuliere

gezichtsherkenningsdatabanken door wetshandhavingsactoren en inlichtingendiensten, zoals Clearview AI, een databank van meer dan drie miljard afbeeldingen, waaronder van EU-burgers, die onrechtmatig zijn verzameld op sociale media en andere delen van het internet; verzoekt de lidstaten wetshandhavingsactoren te verplichten bekend te maken of ze Clearview AI-technologie, of equivalente technologieën van andere aanbieders, gebruiken; herinnert aan het advies van het Europees Comité voor gegevensbescherming (EDPB) dat het gebruik van een dienst als Clearview AI door wetshandhavingsinstanties in de Europese Unie “waarschijnlijk niet in overeenstemming is met de gegevensbeschermingswetgeving van de EU”; dringt erop aan een verbod in te voeren op het gebruik van particuliere gezichtsherkenningsdatabanken in het kader van wetshandhaving;

29. neemt kennis van de studie van de Commissie naar de haalbaarheid van mogelijke wijzigingen van het Prüm-besluit⁸, waaronder met betrekking tot beelden van gezichten; neemt kennis van eerder onderzoek waaruit gebleken is dat geen enkele potentiële nieuwe identificatiemethode, zoals iris- of gezichtsherkenning, in de forensische context even betrouwbaar is als DNA of vingerafdrukken; herinnert de Commissie eraan dat elk nieuw wetgevingsvoorstel gebaseerd moet zijn op wetenschappelijk bewijs en eerbiediging van het evenredigheidsbeginsel; dringt er bij de Commissie op aan het kader van het Prüm-besluit niet te verlengen, tenzij er solide wetenschappelijk bewijs beschikbaar is dat gezichtsherkenning in een forensische context even betrouwbaar is als DNA of vingerafdrukken, na uitvoering van een volledige effectbeoordeling en met in inachtneming van de aanbevelingen van de Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming (EDPS) en het EDPB;
30. benadrukt dat het gebruik van biometrische gegevens meer in het algemeen verband houdt met het beginsel van het recht op menselijke waardigheid als basis voor alle door het Handvest gegarandeerde grondrechten; is van mening dat het verzamelen en gebruiken van biometrische gegevens ten behoeve van identificatie op afstand, zoals door gezichtsherkenning in openbare ruimten en bij geautomatiseerde grenscontroles op luchthavens, specifieke risico's voor de grondrechten met zich mee kan brengen, met sterk uiteenlopende gevolgen afhankelijk van het doel, de context en de schaal waarop dit gebeurt; wijst daarnaast op de betwiste wetenschappelijke validiteit van affectherkenningstechnologie, zoals camera's die oogbewegingen en veranderingen in de pupilgrootte meten, in een wetshandhavingscontext; is van oordeel dat het gebruik van biometrische identificatie door politieke of gerechtelijke instanties altijd als “zeer risicovol” moet worden beschouwd en daarom onderworpen moet zijn aan aanvullende vereisten, overeenkomstig de aanbevelingen van de deskundigengroep op hoog niveau inzake AI van de Commissie;
31. maakt zich grote zorgen over door Horizon 2020 gefinancierde onderzoeksprojecten waarin gebruik wordt gemaakt van artificiële intelligentie aan de buitengrenzen, zoals het iBorderCtrl-project, een “slim leugendetectiesysteem” waarin reizigers worden geprofileerd op basis van een geautomatiseerd onderhoud via de webcam van de reiziger voorafgaand aan de reis en een op AI gebaseerde analyse van 38 microgezichtsuitdrukkingen, dat is getest in Hongarije, Letland en Griekenland;

⁸ Besluit 2008/615/JBZ van de Raad van 23 juni 2008 inzake de intensivering van de grensoverschrijdende samenwerking, in het bijzonder ter bestrijding van terrorisme en grensoverschrijdende criminaliteit (PB L 210 van 6.8.2008, blz. 1).

verzoekt de Commissie dan ook de biometrische verwerking van persoonsgegevens, met inbegrip van afbeeldingen van gezichten, voor wetshandhavingsdoeleinden die tot grootschalig toezicht in openbare ruimten leidt met behulp van wetgevende en niet-wetgevende middelen en, indien nodig, via inbreukprocedures, over de hele linie te verbieden; verzoekt de Commissie daarnaast te stoppen met het financieren van biometrisch onderzoek en biometrische toepassingen of programma's waarbij een aanzienlijk risico bestaat dat ze bijdragen tot grootschalige surveillance in openbare ruimten; beklemtoont in dit verband dat specifiek moet worden gekeken naar het gebruik van drones door de politie, en dat hiervoor een strikt kader moet worden ontwikkeld;

32. steunt de aanbevelingen van de deskundigengroep op hoog niveau inzake AI van de Commissie om de grootschalige toekenning van scores aan personen op basis van AI te verbieden; is van oordeel dat elke vorm van het op grote schaal toekennen van normatieve scores aan burgers door overheidsinstanties, met name door politieke of gerechtelijke instanties, tot verlies van autonomie leidt, een gevaar voor het non-discriminatiebeginsel vormt, en niet als in overeenstemming met de grondrechten, in het bijzonder de menselijke waardigheid, als vastgelegd in het EU-recht, kan worden beschouwd;
33. roept op tot meer algemene transparantie om tot een compleet inzicht in het gebruik van AI-toepassingen in de Unie te komen; verzoekt de lidstaten een volledig overzicht te geven van de door politieke of gerechtelijke instanties gebruikte instrumenten, de soorten gebruikte instrumenten, de doeleinden waarvoor ze worden gebruikt, de strafbare feiten waarvoor ze worden ingezet, en de namen van de ondernemingen of organisaties die deze instrumenten hebben ontwikkeld; dringt er bij politieke en gerechtelijke instanties op aan om ook het publiek te informeren en voor voldoende transparantie te zorgen over het gebruik dat zij maken van AI en aanverwante technologieën bij het uitoefenen van hun bevoegdheden, waaronder openbaarmaking van de percentages valse positieven en valse negatieven van de gebruikte technologie; verzoekt de Commissie de informatie op één plaats bijeen te brengen en regelmatig te actualiseren; verzoekt de Commissie verder informatie te publiceren over het gebruik van AI door Unie-agentschappen die met politieke- en justitiële taken belast zijn, en deze informatie regelmatig te actualiseren; verzoekt het EDPB de rechtmatigheid van deze door politieke of gerechtelijke instanties gebruikte AI-technologieën en -toepassingen te beoordelen;
34. herinnert eraan dat de ontwikkeling van AI-toepassingen, waaronder toepassingen die door politieke of gerechtelijke instanties worden gebruikt, wereldwijd zeer snel gaat; verzoekt alle Europese belanghebbende partijen, waaronder de lidstaten en de Commissie, met klem er middels internationale samenwerking aan te werken dat partners buiten de EU participeren in het aanscherpen van de normen op internationaal niveau, alsook in het vaststellen van een gemeenschappelijk en complementair wettelijk en ethisch kader voor het gebruik van AI, met name door politieke of gerechtelijke instanties, dat het Handvest, het Europees gegevensbeschermingsacquis en de mensenrechten meer in het algemeen volledig respecteert;
35. verzoekt het Bureau voor de grondrechten van de EU om, in samenwerking met het EDPB en de EDPS, alomvattende richtsnoeren, aanbevelingen en goede praktijken te

ontwerpen voor het nader specificeren van de criteria en condities voor de ontwikkeling, het gebruik en de invoering van AI-toepassingen en -oplossingen voor gebruik door politieke of gerechtelijke instanties; zegt toe een studie te zullen verrichten naar de tenuitvoerlegging van de richtlijn wetshandhaving⁹, teneinde in kaart te brengen hoe er bij de verwerkingsactiviteiten van politieke of gerechtelijke instanties, en met name bij de ontwikkeling en invoering van nieuwe technologieën, voor wordt gezorgd dat de gegevensbeschermingsregels worden gerespecteerd; verzoekt de Commissie daarnaast te onderzoeken of er behoefte bestaat aan specifieke wetgeving voor het nader specificeren van de criteria en condities voor de ontwikkeling, het gebruik en de invoering van AI-toepassingen en -oplossingen voor gebruik door politieke of gerechtelijke instanties;

36. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad en de Commissie.

⁹ Richtlijn (EU) 2016/680 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens door bevoegde autoriteiten met het oog op de voorkoming, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen, en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Kaderbesluit 2008/977/JBZ van de Raad (PB L 119 van 4.5.2016, blz. 89).

TOELICHTING

Artificiële Intelligentie (AI) is een van de strategische technologieën van de 21e eeuw, welke aanzienlijke voordelen op het gebied van efficiëntie, nauwkeurigheid en comfort opleveren, en bijgevolg een positieve verandering van de Europese economie teweegbrengen. AI-toepassingen hebben onder meer de gezondheidszorg verbeterd, de landbouw efficiënter gemaakt, bijgedragen aan beperking van de klimaatverandering en de productie-efficiëntie verhoogd.

AI is een van de belangrijkste prioriteiten van de huidige Commissie. Commissievoorzitter Ursula von der Leyen heeft in haar politieke beleidslijnen aangekondigd dat zij de menselijke en ethische implicaties van AI op gecoördineerde Europese wijze zal aanpakken en zal nadenken over een beter gebruik van big data voor innovatie. Het feit dat AI als een EU-kwestie wordt beschouwd is gepaard gegaan met een reflectie over de wijze waarop voor vertrouwen in AI-technologieën kan worden gezorgd, en op welke wijze kan worden gewaarborgd dat AI de EU-grondrechten niet in het gedrang brengt.

Meerdere jaren voordat de Commissie besloot daarvan een hoge prioriteit te maken werd AI al door het Europees Parlement aan de orde gesteld. Het belang dat het Parlement aan dit onderwerp hecht blijkt uit de verschillende resoluties die sinds 2016 over big data, robotica en artificiële intelligentie zijn aangenomen. In de resoluties zijn de verschillende gevolgen van AI belicht en de wijze waarop AI invloed heeft op de welvaart, onderwijs, technologie, rechten en grondrechten, alsook op de sector in het algemeen. In deze resoluties wordt gewezen op de noodzaak een “op de mens gerichte” aanpak te kiezen, gebaseerd op de eerbiediging van de grondrechten, met name het EU-handvest en het EU-gegevensbeschermingskader.

“AI is een verzameling technologieën die data, algoritmen en rekenkracht combineren. De toename in rekenkracht en de steeds grotere beschikbaarheid van data zijn dan ook belangrijke drijfveren achter de huidige opkomst van AI.”¹ AI is in de kern gebaseerd op de verzameling, analyse en terugkerende accumulatie van grote hoeveelheden gegevens, met inbegrip van persoonsgegevens, uit diverse bronnen, die automatisch worden verwerkt met behulp van computeralgoritmen en geavanceerde gegevensverwerkingstechnieken. Deze technieken gebruiken zowel opgeslagen als gestreamde gegevens om bepaalde correlaties, trends en patronen te genereren (big data-analyse). De gegevens die voor AI worden gebruikt, zijn niet alleen van particulieren afkomstig. AI-toepassingen gebruiken meestal gegevens die afkomstig zijn van de industrie, het bedrijfsleven en de overheidssector en die voor allerlei doeleinden worden verwerkt. Hoewel de door AI-toepassingen gebruikte gegevens soms niet-persoonsgebonden gegevens kunnen zijn, brengt de AI-activiteit dikwijls de verwerking van persoonsgegevens met zich mee, gezien het feit dat de AI-activiteit vaak tot geautomatiseerde besluiten leidt die rechtstreekse gevolgen hebben voor particulieren. Deze kenmerken van AI dwingen ons op dit gebied bijzondere aandacht besteden aan de grondbeginselen van gegevensbescherming en privacy.

AI-toepassingen bieden ook grote mogelijkheden op het gebied van rechtshandhaving en strafrechtspleging, met name kunnen zij bijdragen aan de verbetering van de werkmethoden van de rechtshandhavinginstanties en justitiële autoriteiten, en de bestrijding van bepaalde

¹ COM(2020) 65 final.

vormen van criminaliteit, met name financiële criminaliteit, het witwassen van geld en terrorismefinanciering, alsook bepaalde soorten cybercriminaliteit. In deze sector bestaat het gebruik van AI-toepassingen onder meer uit gezichtsherkenningstechnologie, automatische nummerplaaatherkenning, identificatie van de spreker, spraakidentificatie, spraakafzienttechnologieën, fonetisch toezicht (d.w.z. algoritmen voor gewerschotdetectie), autonoom onderzoek en analyse van geïdentificeerde databanken, prognoses (voorspellend politiewerk en analyse van misdaadhotspots), instrumenten voor het opsporen van gedrag, autonome instrumenten voor het opsporen van financiële fraude en terrorismefinanciering, monitoring van de sociale media (scraping en harvesting voor dataminingconnecties), International Mobile Subscriber Identity (IMSI)-catchers, en geautomatiseerde bewakingssystemen waarin verschillende detectiemogelijkheden zijn verwerkt (zoals camera's voor hartslagdetectie en thermische camera's). Binnen de rechterlijke macht wordt van AI-instrumenten gebruikgemaakt bij de berekening van de kans op recidive, de bepaling van voorwaardelijke invrijheidsstelling en de strafmaat bij een veroordeling.

Afgezien van de daaraan verbonden voordelen brengt AI ook een aantal potentiële risico's met zich mee, zoals ondoorzichtige besluitvorming, verschillende vormen van discriminatie, inbreuk op ons privéleven, risico's voor de bescherming van persoonsgegevens, menselijke waardigheid en de bescherming van de vrijheid van meningsuiting en informatie. Deze potentiële risico's zijn des te groter op het gebied van de rechtshandhaving en de strafrechtsrechtspleging, gezien het feit dat AI gevolgen kan hebben voor het vermoeden van onschuld, de individuele grondrechten op vrijheid en veiligheid en die op een effectief rechtsmiddel en een eerlijk proces.

Met dit verslag wordt beoogd de problemen aan te pakken die het gevolg zijn van het gebruik van AI in het strafrecht en door politieke en justitiële autoriteiten in strafzaken. De potentiële kansen en voordelen die AI kan inhouden worden onderkend, de aanzienlijke risico's en de eventuele gevolgen van AI worden echter ook belicht.

In het verslag wordt benadrukt dat de grondrechten zoals verankerd in het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, in het Unierecht op het gebied van privacy en gegevensbescherming, te weten Richtlijn (EU) 2016/680 (de politierichtlijn), volledig moeten worden geëerbiedigd en dat verschillende kernbeginselen in de levenscyclus van AI ten uitvoer moeten worden gelegd, zoals de verklaarbaarheid en transparantie van algoritmen, verplichte effectbeoordeling voor grondrechten die moet worden verricht voorafgaande aan de invoering of gebruik van elk AI-systeem en verplichte controles. Al deze vereisten zijn niet alleen noodzakelijk om de rechtmatigheid van AI-systemen te waarborgen, maar ook om het vertrouwen van individuele personen in het gebruik ervan door de rechtshandavings- en strafrechtelijke autoriteiten, te waarborgen.

Tot slot roept de rapporteur op tot een moratorium op de invoering van gezichtsherkenningssystemen voor rechtshandavingsdoeleinden. De huidige stand van zaken van deze technologieën en de aanzienlijke gevolgen voor de grondrechten, vragen om een diepgaande en open maatschappelijke discussie over de verschillende aan de orde gestelde problemen en de rechtvaardiging van de invoering van deze systemen.

3.9.2020

ADVIES VAN DE COMMISSIE INTERNE MARKT EN CONSUMENTENBESCHERMING

aan de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken

inzake artificiële intelligentie in het strafrecht en het gebruik ervan door politie en gerechtelijke instanties in strafzaken
(2020/2016(INI))

Rapporteur voor advies: Marcel Kolaja

SUGGESTIES

De Commissie interne markt en consumentenbescherming verzoekt de bevoegde Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken onderstaande suggesties in haar ontwerp-resolutie op te nemen:

- A. overwegende dat, gezien zowel het positieve potentieel van artificiële intelligentie (AI) voor de samenleving als de aan AI verbonden risico's, de werking van de digitale eengemaakte markt moet worden verbeterd door de rechtszekerheid voor aanbieders van AI-systemen te vergroten en het vertrouwen en de veiligheid van de gebruikers te versterken middels een betere waarborging van de rechtsstaat en de grondrechten, met name het recht op privacy en bescherming van persoonsgegevens, het recht op gelijkheid en non-discriminatie, en het recht op goed bestuur, het recht op een eerlijk proces, en het recht op een hoog niveau van consumentenbescherming; overwegende dat een gemeenschappelijke Europese benadering van AI en de regulering van het gebruik ervan in strafzaken door politie en de rechtshandavingsinstanties noodzakelijk zijn om versnippering in de eengemaakte markt te voorkomen;
- B. overwegende dat het testen en het gebruik van AI door politie en justitiële autoriteiten wijdverbreid is, met de gevolgen en risico's die verbonden zijn aan de verschillende gebruiksvormen, namelijk gezichtsherkenningssystemen, samenstelling van DNA-profielen, het voorspellend in kaart brengen van strafbare feiten, data-extractie van mobiele telefoons, geavanceerde zoekmachines op het gebied van jurisprudentie, online geschillenbeslechting en machineren voor rechtsbedeling;
- C. overwegende dat het gebruik van AI een paradigmaverschuiving in de strafrechtspleging kan betekenen;
- D. overwegende dat er volgens het verslag van het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten nog altijd slechts beperkte informatie beschikbaar is over het mogelijk

gebruiken of testen van gezichtsherkenningstechnologieën in de lidstaten¹;

- E. overwegende dat in de lidstaten waar bepaalde informatie beschikbaar was over het gebruik van gezichtsherkenningstechnologieën, de gegevensbeschermingsautoriteiten hebben vastgesteld dat het gebruik van deze technologieën niet in overeenstemming was met de wetgeving inzake gegevensbescherming en dat er geen rechtsgrondslag was voor de toepassing ervan;
- F. overwegende dat de Unie door middel van hervorming van de procedures voor het plaatsen van overheidsopdrachten een fundamenteel verschil kan maken wat betreft de interne markt, door overheidsmaatregelen en -gedrag af te stemmen op secundaire beleidsdoelstellingen, zoals gegevensbescherming en non-discriminatie;
- G. overwegende dat discriminatie in door gegevens aangestuurde algoritmische besluitvorming kan plaatsvinden tijdens het ontwerp, de tests en de uitvoeringsfase, als gevolg van in de gegevensreeksen of algoritmen ingebouwde vooringenomenheid;
- H. overwegende dat een op beginselen gebaseerde technische ontwikkeling en toepassing van AI noodzakelijk is om de eerbiediging van de mensenrechten en de grondrechten te waarborgen;
- I. overwegende dat de Europese Commissie voor de Doeltreffendheid van de Justitie van de Raad van Europa op 4 december 2018 het Europees Ethisch Handvest voor het gebruik van AI in de rechtsstelsels heeft gepubliceerd, waarin ethische beginselen voor het gebruik van AI in rechtsstelsels zijn opgenomen;
- J. overwegende dat bepaalde toepassingen van AI-technologieën bijzonder gevoelig en vatbaar zijn voor misbruik, wat onlangs voor sommige technologieondernemingen aanleiding is geweest te besluiten niet langer gerelateerde software aan te bieden;
- 1. is van mening dat AI die wordt gebruikt door politieke en justitiële autoriteiten, in het algemeen moet worden beschouwd als uitermate risicovol en dat daarop de grootst mogelijke zorgvuldigheid en de hoogste normen voor gegevensbescherming van toepassing moeten zijn, gezien het feit dat de rol van deze instanties erin bestaat het algemeen belang te verdedigen, en gezien de aard van hun verantwoordelijkheden; is van mening dat er op de interne markt dringend behoefte is aan een gemeenschappelijk Europees regelgevingskader voor AI; is van mening dat de EU het voortouw moet nemen door op het gebied van de ontwikkeling en het gebruik van AI op het niveau van de Unie regelgeving vast te stellen, ook wat betreft openbare aanbestedingen, op basis van duidelijke regels en grondrechten en ethiek, teneinde voor hetzelfde hoge niveau van consumentenbescherming en dezelfde uniforme sectornormen in de hele EU te zorgen, met als doel een betere werking van de interne markt mogelijk te maken en tegelijkertijd innovatie te stimuleren en rechtszekerheid voor bedrijven, met name kmo's, te bevorderen; verzoekt de Commissie om de toepassing van de bestaande wetgeving en de handhaving daarvan grondig te onderzoeken, alvorens eventuele

¹ Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten: Facial recognition technology: fundamental rights considerations in the context of law enforcement, (FRA Focus), 27 November 2019.
https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2019-facial-recognition-technology-focus-paper-1_en.pdf

nieuwe wetgevingsvoorstellen in te dienen;

2. erkent dat het gebruik van AI op het gebied van justitie de efficiëntie en de kwaliteit van de procedures ten goede kan komen; benadrukt in dit verband dat in het bijzonder de bepalingen van het Europees Verdrag van de rechten van de mens en van het Verdrag van de Raad van Europa tot bescherming van personen met betrekking tot de geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens, moeten worden nageleefd;
3. verzoekt de Commissie de op de markt beschikbare AI-technologie en de mate van gebruik door de politie en justitiële autoriteiten per land te beoordelen;
4. benadrukt dat AI moet helpen de administratieve lasten voor overheidsinstanties te verlichten en de efficiëntie van hun besluitvorming te verhogen, en dat AI-systemen altijd onderworpen moeten zijn aan menselijk toezicht, menselijke samenwerking en coördinatie; benadrukt in dit verband dat mensen altijd de eindverantwoordelijkheid voor alle besluitvorming in strafzaken moeten dragen; benadrukt het bijzondere belang van accurate gegevensreeksen wanneer deze worden gebruikt om e-overheidsprocessen en administratieve besluitvorming in de hele Unie te ondersteunen;
5. benadrukt het belang van het mogelijk maken van innovatie, transparantie, traceerbaarheid en verifieerbaarheid; benadrukt dat open-source AI hiertoe kan bijdragen en tegelijkertijd de samenwerking kan versterken en een cultuur van uitwisseling van ideeën en ervaringen met betrekking tot het gebruik en de creatie van algoritmen kan bevorderen;
6. is van mening dat AI die door politie en rechtshandhaving in strafzaken wordt gebruikt, in het kader van de openbare aanbestedingsprocedure waar mogelijk moet worden vrijgegeven als opensourcesoftware, in overeenstemming met de toepasselijke wetgeving, met inbegrip van Richtlijn (EU) 2019/790 van het Europees Parlement en de Raad van 17 april 2019 betreffende het auteursrecht en naburige rechten in de digitale eengemaakte markt, waarbij softwaredocumentatie en algoritmen toegankelijk moeten zijn, zodat de bevoegde autoriteiten kunnen nagaan hoe het AI-systeem tot een bepaalde conclusie is gekomen; benadrukt dat er een voorafgaande conformiteitsbeoordeling moet plaatsvinden, inclusief een audit van de grondrechten; is van mening dat, met inachtneming van het recht en de waarden van de EU en de toepasselijke gegevensbeschermingsregels, en zonder onderzoeken of strafrechtelijke vervolgingen in gevaar te brengen, verklaarbare en objectieve algoritmen die aan de verplichting van adequate transparantie voldoen, alsook het gebruik van open data voor scholing in overeenstemming met de toepasselijke wetgeving, waaronder Richtlijn (EU) 2019/1024 inzake open data en het hergebruik van overheidsinformatie, onverminderd Verordening (EU) 2016/679, van essentieel belang zijn om ervoor te zorgen dat bedrijven en burgers, inclusief consumenten, vertrouwen kunnen hebben in en tegen een redelijke prijs kunnen profiteren van betere, toegankelijke, niet-discriminerende en betrouwbare openbare diensten;
7. benadrukt dat het verzamelen van op KI gebaseerde gegevens en het toezicht op personen beperkt moeten blijven tot verdachten en door de rechter goedgekeurde observatie overeenkomstig de toepasselijke nationale wetgeving, rekening houdend met de eerbiediging van het privéleven en het vermoeden van onschuld, met inbegrip van

die van andere gebruikers en consumenten die mogelijk onbedoeld door dergelijke systemen en praktijken worden getroffen; benadrukt dat, wanneer de besluitvorming wordt ondersteund door statistische berekeningen, passende beroepsopleiding en kwalificaties ervoor moeten zorgen dat besluitvormers zijn geschoold ten aanzien van de mogelijkheid van vooringenomenheid, aangezien gegevensreeksen gebaseerd kunnen zijn op discriminerende en bevooroordeelde gegevens; beklemtoont in dit verband het belang van de kwaliteit van algoritmen en oorspronkelijke gegevens, en herinnert eraan dat het gebruik van AI gebaseerd moet zijn op het beginsel van non-discriminatie bij het invoeren en analyseren van gegevens; verzoekt om aanbestedingsprocedures voor dergelijke toepassingen om garanties te bieden tegen mogelijke vooringenomenheid; roept op tot de uitwisseling van informatie en optimale praktijken met betrekking tot de toepassing van AI-technieken en -instrumenten door justitiële en politieke autoriteiten in de lidstaten om een versnipperde aanpak in de eengemaakte markt te vermijden en de bescherming van burgers in de Unie te waarborgen;

8. dringt erop aan dat de lidstaten, overeenkomstig de toepasselijke strafwetgeving, ervoor zorgen dat de burgers worden geïnformeerd wanneer ten aanzien van hen AI wordt gebruikt en dat aan hen eenvoudige, effectieve en gemakkelijk toegankelijke klachten- en beroepsprocedures, met inbegrip van beroep bij de rechter, ter beschikking worden gesteld om hen in staat te stellen hun rechten doeltreffend te verdedigen;
9. wijst op de grote risico's van bepaalde soorten AI, zoals gezichtsherkenningstechnologie in openbare ruimten, het geautomatiseerd opsporen van gedrag en het opstellen van profielen om aan de grenzen personen in risicogroepen te verdelen, biometrische detectie en herkenning voor grootschalig toezicht, grootschalige burgerscore, en voorspellend politiewerk, en verzoekt de Commissie de aanschaf en het gebruik ervan te reguleren teneinde het risico op misbruik weg te nemen; is in dit verband ingenomen met de lopende werkzaamheden van de Commissie om het gebruik van biometrische technologieën te beoordelen en regelgevingsmogelijkheden in overweging te nemen, met inbegrip van een op risico gebaseerd benadering en een verbod op hun gebruik in specifieke omstandigheden, en om de nodige waarborgen in te voeren wanneer hun gebruik ervan gerechtvaardigd is;
10. onderstreept dat de autonome discretionaire bevoegdheid van rechters en de besluitvorming per geval moeten worden gehandhaafd om te vermijden dat besluiten op basis van zuiver statistische berekeningen worden geautomatiseerd.

INFORMATIE OVER DE GOEDKEURING IN DE ADVISERENDE COMMISSIE

Datum goedkeuring	3.9.2020
Uitslag eindstemming	+ : 40 - : 4 0 : 0
Bij de eindstemming aanwezige leden	Alex Agius Saliba, Andrus Ansip, Alessandra Basso, Brando Benifei, Adam Bielan, Hynek Blaško, Biljana Borzan, Vlad-Marius Botoș, Markus Buchheit, Dita Charanzová, Deirdre Clune, David Cormand, Petra De Sutter, Carlo Fidanza, Evelyne Gebhardt, Sandro Gozi, Maria Grapini, Svenja Hahn, Virginie Joron, Eugen Jurzyca, Arba Kokalari, Marcel Kolaja, Kateřina Konečná, Andrey Kovatchev, Jean-Lin Lacapelle, Maria-Manuel Leitão-Marques, Morten Løkkegaard, Adriana Maldonado López, Antonius Manders, Beata Mazurek, Leszek Miller, Dan-Ștefan Motreanu, Kris Peeters, Anne-Sophie Pelletier, Christel Schaldemose, Andreas Schwab, Tomislav Sokol, Ivan Štefanec, Kim Van Sparrentak, Marion Walsmann, Marco Zullo
Bij de eindstemming aanwezige vaste plaatsvervangers	Maria da Graça Carvalho, Anna Cavazzini, Krzysztof Hetman

HOOFDELIJKE EINDSTEMMING IN DE ADVISERENDE COMMISSIE

40	+
EPP	Maria da Graça Carvalho, Deirdre Clune, Krzysztof Hetman, Arba Kokalari, Andrey Kovatchev, Antonius Manders, Dan-Ştefan Motreanu, Kris Peeters, Andreas Schwab, Tomislav Sokol, Ivan Štefanec, Marion Walsmann
S&D	Alex Agius Saliba, Brando Benifei, Biljana Borzan, Evelyne Gebhardt, Maria Grapini, Maria-Manuel Leitão-Marques, Adriana Maldonado López, Leszek Miller, Christel Schaldemose
RENEW	Andrus Ansip, Vlad-Marius Botoş, Dita Charanzová, Sandro Gozi, Svenja Hahn, Morten Løkkegaard
ID	Hynek Blaško
GREENS/EFA	Anna Cavazzini, David Cormand, Petra De Sutter, Marcel Kolaja, Kim Van Sparrentak
ECR	Adam Bielan, Carlo Fidanza, Eugen Jurzyca, Beata Mazurek
EUL/NGL	Kateřina Konečná, Anne-Sophie Pelletier
NI	Marco Zullo
4	-
ID	Alessandra Basso, Markus Buchheit, Virginie Joron, Jean-Lin Lacapelle
0	0

Verklaring van de gebruikte tekens:

+ : voor

- : tegen

0 : onthouding

15.9.2020

ADVIES VAN DE COMMISSIE JURIDISCHE ZAKEN

aan de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken

inzake artificiële intelligentie in het strafrecht en het gebruik ervan door politie en gerechtelijke instanties in strafzaken
(2020/2016(INI))

Rapporteur voor advies: Angel Dzhambazki

SUGGESTIES

De Commissie juridische zaken verzoekt de bevoegde Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken onderstaande suggesties in haar ontwerpresolutie op te nemen:

- A. overwegende dat het recht op een eerlijk proces een grondrecht en een juridisch bindend recht is, dat is verankerd in het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie en het Europees Verdrag voor de rechten van de mens met het oog op de rechtshandhaving; overwegende dat het van toepassing is tijdens de volledige strafprocedure, met inbegrip van de rechtshandhaving, en dat de vrijwaring ervan, in alle fasen van de procedure, het onmogelijk maakt maatregelen te nemen, met inbegrip van technische maatregelen, die direct of indirect tot gevolg hebben dat de rechten van de verdediging hun inhoud verliezen; overwegende dat de waarborgen die aan dit beginsel verbonden zijn, met name die van een “onafhankelijke rechtbank”, “gelijkheid voor de wet” en het vermoeden van onschuld, strenger zijn op het gebied van het strafrecht; overwegende dat deze rechten in alle omstandigheden moeten worden geëerbiedigd, met name in het kader van het gebruik van artificiële intelligentie (AI), vooral gezien het feit dat op AI gebaseerde technologieën gevolgen kunnen hebben voor diverse mensenrechten;
- B. overwegende dat de bescherming van persoonsgegevens, in overeenstemming met de algemene verordening gegevensbescherming (AVG)¹ en, in voorkomend geval, met andere toepasselijke wetgeving, te allen tijde van toepassing is;
- C. overwegende dat er bij AI en aanverwante technologieën, met inbegrip van het zelflerend vermogen van deze technologieën, altijd een bepaalde mate van menselijke tussenkomst komt kijken;
- D. overwegende dat AI het potentieel heeft om een vast onderdeel te worden van

¹ Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (PB L 119 van 4.5.2016, blz. 1).

strafrechtstelsels;

- E. overwegende dat AI en aanverwante technologieën een prioriteit vormen voor de Unie gezien de snelle ontwikkelingen in de technologiesector en het belang van waakzaamheid ten aanzien van de huidige en toekomstige gevolgen daarvan voor het unieke Europese stelsel van intellectuele-eigendomsrechten; overwegende dat AI en aanverwante technologieën reeds in diverse sectoren worden ingezet, bijvoorbeeld in robotica, in het vervoer en in de gezondheidszorg;
- F. overwegende dat technologieën zoals AI en aanverwante technologieën op het gebied van het strafrecht kunnen worden gebruikt om de criminaliteitscijfers terug te dringen, bepaalde procedures te vergemakkelijken door gebruik te maken van statistische gegevensanalyse bij misdaadanalyse en -preventie, en strafzaken op te sporen en te onderzoeken; overwegende dat de Unie haar capaciteiten op het gebied van software, gegevensopslag en AI-technologieën verder moet ontwikkelen om tekortkomingen op het gebied van gegevensbescherming en privacy te verbeteren;
- G. overwegende dat deze technologieën kunnen worden gebruikt om geanonimiseerde statistische databanken tot stand te brengen die autoriteiten, academici en wetgevers kunnen helpen bij het analyseren van cijfers en het efficiënt vormgeven van beleid om criminaliteit te voorkomen en overtreders te helpen met succes in de samenleving te reintegreren;
- H. overwegende dat het rechtskader voor AI en de toepassing daarvan op het strafrecht waar nodig wetgevende maatregelen moet omvatten, te beginnen met verplichte maatregelen ter voorkoming van praktijken die de grondrechten en fundamentele vrijheden ongetwijfeld zouden ondermijnen;
- I. overwegende dat, wegens de intrinsiek ondoorzichtige aard van AI-systemen, de nieuwe, in de context van de strafrechtspleging gebruikte instrumenten in strijd kunnen zijn met een aantal grondrechten;
- J. overwegende dat het nodig is de mogelijke risico's in verband met de toepassing van AI-systemen op het gebied van het strafrecht te voorkomen en te beperken teneinde de grondrechten van de verdachten en aangeklaagden in strafrechtzaken te beschermen;
- 1. benadrukt dat het van cruciaal belang is zorgvuldig na te gaan wat de risico's zijn van het gebruik van AI, zoals discriminatie en schending van de privacy, en rekening te houden met alle ethische en operationele implicaties van het gebruik van AI en aanverwante technologieën voor onze samenleving, met name door overheids-, politieke en gerechtelijke instanties in strafrechtstelsels, alsook met aansprakelijkheids- en bewijskwesties bij eventuele fouten in verband met de werking van AI-systemen; is van oordeel dat er een duidelijk regelgevingskader nodig is om grenzen te trekken en de nodige waarborgen te bieden; is van mening dat ethische beginselen, zoals die welke zijn vastgelegd in het "Europees ethisch handvest voor het gebruik van AI in strafrechtstelsels en hun omgeving" van de Raad van Europa, moeten worden in aanmerking genomen en geëerbiedigd door openbare en particuliere entiteiten die verantwoordelijk zijn voor het oorspronkelijke design en de ontwikkeling van AI-instrumenten en -diensten, opdat alle sociale actoren over volledige informatie kunnen beschikken over de bedrijfsstructuren van ondernemingen die AI-programma's maken;

benadrukt het belang van de menselijke factor, die altijd verantwoordelijk moet zijn voor de uiteindelijke besluitvorming bij het gebruik van op AI-technologie gebaseerde software en binnen het strafrechtstelsel, zowel bij de handhaving door de politie als bij de strafrechtspraak; herhaalt dat software voor biometrische herkenning alleen mag worden ingezet in situaties waarin dit duidelijk gerechtvaardigd is;

2. beklemtoont dat evenwicht tot stand moet worden gebracht en in stand moet worden gehouden tussen het gebruik van AI-systemen in strafzaken en de eerbiediging van alle grondrechten en procedurele waarborgen waarin het Europees en het internationaal recht voorzien;
3. onderstreept hoe belangrijk het is dat AI bij de besluitvorming met gepaste inachtneming van de beginselen van de rechtsstaat en de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht wordt gebruikt;
4. verzoekt de Commissie om verdere verduidelijking van de voorschriften voor het beschermen en delen van met behulp van AI en aanverwante technologieën verzamelde gegevens door instanties die bevoegd zijn voor de verzameling en/of verwerking van deze gegevens, met inbegrip van niet-persoonsgebonden en geanonimiseerde gegevens die direct of indirect kunnen leiden tot de identificatie van personen, met volledige inachtneming van de AVG en de e-privacyrichtlijn²; benadrukt verder dat het recht op een eerlijk proces voor burgers en rechtzoekenden het recht moet omvatten om deze gegevens te raadplegen, met name wanneer de desbetreffende gegevens via hun persoonlijke toestellen of apparaten worden verzameld, in overeenstemming met de AVG, maar ook opdat zij hun rechten van de verdediging kunnen uitoefenen zodra zij wettelijk aansprakelijk worden gesteld;
5. benadrukt het belang van meer transparantie van AI-systemen die in strafzaken worden gebruikt om gerechtelijk toezicht mogelijk te maken en ervoor te zorgen dat ontwikkelaars van AI en aanverwante technologieën zorgen voor een voldoende mate van transparantie van algoritmen en algoritmische beslissingen ten behoeve van bevoegde autoriteiten en burgers; benadrukt het algemene recht van partijen om toegang te krijgen tot processen op het gebied van gegevensverzameling, prognostische beoordelingen die worden gebruikt voor misdaadpreventie, het catalogiseren en evalueren van bewijsmateriaal uit misdrijven en het bepalen of een verdachte een gevaar voor de samenleving kan vormen indien dit niet wordt beperkt door bestaande EU-wetgeving, zoals Richtlijn (EU) 2016/680³; benadrukt bovendien dat het belangrijk is toegang te hebben tot door AI geproduceerde of ondersteunde output en uiteindelijk de verantwoordelijkheid vast te stellen voor de kennisgevingsprocedures en de rol van AI en aanverwante technologieën in strafzaken, met name met betrekking tot de analyse van grote hoeveelheden bewijsmateriaal in strafrechtelijke onderzoeken en de identificatie van verdachten of slachtoffers van misdrijven; herinnert aan het belang van

² Richtlijn 2002/58/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 juli 2002 betreffende de verwerking van persoonsgegevens en de bescherming van de persoonlijke levenssfeer in de sector elektronische communicatie (PB L 201 van 31.7.2002, blz. 37).

³ Richtlijn (EU) 2016/680 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens door bevoegde autoriteiten met het oog op de voorkoming, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen, en betreffende het vrije verkeer van die gegevens (PB L 119 van 4.5.2016, blz. 89).

kwesties met betrekking tot governance, grondrechten en procedurele waarborgen, non-discriminatie, verantwoordingsplicht, transparantie, onpartijdigheid, billijkheid en de intellectuele integriteit van AI en aanverwante technologieën, en benadrukt dat menselijk toezicht hierbij te allen tijde moet worden gewaarborgd; dringt erop aan dat gerechtelijke autoriteiten verplicht worden hun beslissingen te rechtvaardigen, ook wanneer zij gebruikmaken van bewijzen die met door AI ondersteunde technologieën zijn geleverd, die een hoog niveau van rechterlijke toetsing en strenge ontvankelijkheidscriteria vereisen, in overeenstemming met zijn resolutie van 16 februari 2017 over robotica⁴, waarin wordt benadrukt dat het altijd mogelijk moet zijn de achterliggende gedachte te verstrekken achter elk besluit dat wordt genomen met behulp van AI en dat gevolgen kan hebben voor het leven van een of meer personen; herinnert aan het onderscheid tussen het gebruik van AI en aanverwante technologieën op het gebied van misdaadpreventie en strafrechtspraak; benadrukt dat AI-technologieën te allen tijde een ondergeschikte rol moeten vervullen;

6. wijst erop dat overheidsinstanties die zich bezighouden met rechtshandhaving verantwoordelijk kunnen zijn voor het ernstigste misbruik van AI en aanverwante technologieën, zoals grootschalig toezicht, profilering en voorspellende politieprogramma's aan de hand waarvan kan worden bepaald waar zich waarschijnlijk misdaden zullen voordoen, waar verdachten zich waarschijnlijk bevinden, hoe kwetsbaar mensen zijn, hoe waarschijnlijk het is dat iemand ten prooi valt, als vermist wordt opgegeven of het slachtoffer of de dader wordt van huiselijk geweld of een seksueel misdrijf, evenals inbreuken op het recht op een eerlijk proces;
7. onderstreept het belang van het gebruik van automatisch gegenereerde gegevens bij de verzameling en analyse van bewijsmateriaal; wijst erop dat fouten of eventueel misbruik tijdens de analyse en interpretatie van invoergegevens en resultaten, zowel in verband met misdaadpreventie als strafrechtspraak, door menselijk toedoen kunnen worden veroorzaakt; pleit er daarom voor de analyse van de doeltreffendheid en geschiktheid van het gebruik van AI-technologieën in alle besluitvormingsprocessen voorzichtig te benaderen;
8. verzoekt alle bevoegde overheidsinstanties, en met name rechtshandavingsinstanties zoals politieke en gerechtelijke instanties, het publiek te informeren en voldoende transparantie te waarborgen met betrekking tot hun gebruik van AI en aanverwante technologieën bij de uitoefening van hun bevoegdheden, met name in strafzaken;
9. acht het van essentieel belang dat bij de toepassing van AI-systemen in het kader van strafzaken de grondbeginselen van de strafvervolgning worden nageleefd, waaronder het recht op een eerlijk proces, het beginsel van het vermoeden van onschuld en het recht op een doeltreffende voorziening in rechte, en dat ook het toezicht op en een onafhankelijke controle van de geautomatiseerde besluitvormingssystemen worden gewaarborgd;
10. onderstreept het belang van het "human in command"-beginsel en van de verificatie van door AI geproduceerde of ondersteunde resultaten; herinnert aan het belang van kwesties op het gebied van governance, transparantie, verklaarbaarheid en

⁴ Resolutie van het Europees Parlement van 16 februari 2017 met aanbevelingen aan de Commissie over civielrechtelijke regels inzake robotica (PB C 252 van 18.7.2018, blz. 239).

verantwoordingsplicht om de eerbiediging van de grondrechten te waarborgen en eventuele gebreken met betrekking tot AI te voorkomen;

11. beklemtoont een behoedzame houding in te nemen ten aanzien van software voor biometrische herkenning; wijst op de ambiguïteit die voortvloeit uit een inherent gebrek aan gegevensbescherming en inbreuken op gegevensprivacy; neemt met bezorgdheid kennis van de samensmelting van de persoonsgegevens van burgers uit de Europese Unie door derde landen via ontwikkelaars en aanbieders uit de private sector;
12. herinnert eraan dat AI, in overeenstemming met de huidige EU-regels inzake gegevensbescherming en het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, alleen kan worden gebruikt voor biometrische herkenning op afstand, op voorwaarde dat voor dit gebruik een gegronde reden bestaat en dat er sprake is van evenredigheid en passende waarborgen; is ingenomen met de aanbevelingen van de deskundigengroep op hoog niveau inzake AI van de Commissie voor een evenredig, goed overwogen en op risico's gebaseerd gebruik van technologie voor biometrische herkenning, in overeenstemming met de regelgeving betreffende de bescherming van persoonsgegevens; wijst erop dat de toepassing van deze technologie op grond van de bestaande wetgeving duidelijk moet worden gerechtvaardigd, en dat de Commissie moet nagaan hoe deze aanbevelingen op doeltreffende wijze kunnen worden geïntegreerd, met bijzondere aandacht voor het recht op privacy en de bescherming van persoonsgegevens;
13. meent ten stelligste dat door AI of aanverwante technologieën genomen beslissingen, met name op het gebied van rechtspraak en rechtshandhaving, die directe en aanzienlijke gevolgen hebben voor de rechten en plichten van natuurlijke of rechtspersonen, aan strenge menselijke toetsing en een eerlijk proces moeten worden onderworpen;
14. acht het noodzakelijk te analyseren of het wenselijk is rechtshandavingsbeslissingen gedeeltelijk aan AI te delegeren en, zo ja, onder welke voorwaarden en in welke situaties een dergelijk gebruik van AI kan worden toegestaan; is van oordeel dat uiterst voorzichtig moet worden omgegaan met AI en aanverwante technologieën die besluiten van overheidsinstanties kunnen vervangen; benadrukt dat krachtige ethische beginselen en specifieke gedragscodes voor het ontwerp en het gebruik van AI moeten worden ontwikkeld om de rechtshandavings- en gerechtelijke instanties te helpen ingeval rechtshandavingsbeslissingen aan AI worden gedelegeerd; verwijst in dit verband naar de lopende werkzaamheden in de Commissie juridische zaken.

INFORMATIE OVER DE GOEDKEURING IN DE ADVISERENDE COMMISSIE

Datum goedkeuring	10.9.2020
Uitslag eindstemming	+ : 22 - : 3 0 : 0
Bij de eindstemming aanwezige leden	Manon Aubry, Gunnar Beck, Geoffroy Didier, Angel Dzhambazki, Ibán García Del Blanco, Jean-Paul Garraud, Esteban González Pons, Mislav Kolakušić, Gilles Lebreton, Karen Melchior, Jiří Pospíšil, Franco Roberti, Marcos Ros Sempere, Liesje Schreinemacher, Stéphane Séjourné, Raffaele Stancanelli, Marie Toussaint, Adrián Vázquez Lázara, Axel Voss, Marion Walsmann, Tiemo Wölken, Lara Wolters, Javier Zarzalejos
Bij de eindstemming aanwezige vaste plaatsvervangers	Heidi Hautala, Emil Radev

HOOFDELIJKE EINDSTEMMING IN DE ADVISERENDE COMMISSIE

22	+
PPE	Geoffroy Didier, Esteban González Pons, Jiří Pospíšil, Emil Radev, Axel Voss, Marion Walsmann, Javier Zarzalejos
S&D	Ibán García Del Blanco, Franco Roberti, Marcos Ros Sempere, Tiemo Wölken, Lara Wolters
Renew	Karen Melchior, Liesje Schreinemacher, Stéphane Séjourné, Adrián Vázquez Lázara
ID	Gunnar Beck, Jean-Paul Garraud, Gilles Lebreton
ECR	Angel Dzhambazki, Raffaele Stancanelli
NI	Mislav Kolakušić

3	-
Verts/ALE	Heidi Hautala, Marie Toussaint
GUE/NGL	Manon Aubry

0	0

Verklaring van de gebruikte tekens:

+ : voor

- : tegen

0 : onthouding

INFORMATIE OVER DE GOEDKEURING IN DE BEVOEGDE COMMISSIE

Datum goedkeuring	29.6.2021						
Uitslag eindstemming	<table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 10%;">+:</td> <td style="text-align: right;">36</td> </tr> <tr> <td>–:</td> <td style="text-align: right;">24</td> </tr> <tr> <td>0:</td> <td style="text-align: right;">6</td> </tr> </table>	+:	36	–:	24	0:	6
+:	36						
–:	24						
0:	6						
Bij de eindstemming aanwezige leden	Magdalena Adamowicz, Konstantinos Arvanitis, Malik Azmani, Katarina Barley, Fernando Barrena Arza, Pietro Bartolo, Nicolas Bay, Vladimír Bilčík, Vasile Blaga, Ioan-Rareş Bogdan, Patrick Breyer, Saskia Bricmont, Joachim Stanisław Brudziński, Jorge Buxadé Villalba, Damien Carême, Caterina Chinnici, Marcel de Graaff, Anna Júlia Donáth, Lena Düpont, Cornelia Ernst, Laura Ferrara, Nicolaus Fest, Jean-Paul Garraud, Maria Grapini, Sylvie Guillaume, Andrzej Halicki, Evin Incir, Sophia in 't Veld, Patryk Jaki, Marina Kaljurand, Fabienne Keller, Peter Kofod, Łukasz Kohut, Moritz Körner, Alice Kuhnke, Jeroen Lenaers, Juan Fernando López Aguilar, Lukas Mandl, Roberta Metsola, Nadine Morano, Javier Moreno Sánchez, Maite Pagazaurtundúa, Nicola Procaccini, Emil Radev, Paulo Rangel, Terry Reintke, Diana Riba i Giner, Ralf Seekatz, Michal Šimečka, Birgit Sippel, Sara Skytvedal, Martin Sonneborn, Tineke Strik, Ramona Strugariu, Annalisa Tardino, Tomas Tobé, Dragoş Tudorache, Milan Uhrík, Tom Vandendriessche, Bettina Vollath, Elissavet Vozemberg-Vrionidi, Jadwiga Wiśniewska, Elena Yoncheva, Javier Zarzalejos						
Bij de eindstemming aanwezige vaste plaatsvervangers	Tanja Fajon, Miguel Urbán Crespo						

HOOFDELIJKE EINDSTEMMING IN DE BEVOEGDE COMMISSIE

36	+
NI	Laura Ferrara, Martin Sonneborn
Renew	Malik Azmani, Anna Júlia Donáth, Sophia in 't Veld, Fabienne Keller, Moritz Körner, Maite Pagazaurtundúa, Michal Šimečka, Ramona Strugariu, Dragoş Tudorache
S&D	Katarina Barley, Pietro Bartolo, Caterina Chinnici, Tanja Fajon, Maria Grapini, Sylvie Guillaume, Evin Incir, Marina Kaljurand, Łukasz Kohut, Juan Fernando López Aguilar, Javier Moreno Sánchez, Birgit Sippel, Bettina Vollath, Elena Yoncheva
The Left	Konstantinos Arvanitis, Pernando Barrena Arza, Cornelia Ernst, Miguel Urbán Crespo
Verts/ALE	Patrick Breyer, Saskia Bricmont, Damien Carême, Alice Kuhnke, Terry Reintke, Diana Riba i Giner, Tineke Strik
24	-
ID	Nicolas Bay, Nicolaus Fest, Jean-Paul Garraud, Marcel de Graaff, Peter Kofod, Annalisa Tardino, Tom Vandendriessche
NI	Milan Uhrík
PPE	Magdalena Adamowicz, Vladimír Bilčík, Vasile Blaga, Ioan-Rareş Bogdan, Lena Düpont, Andrzej Halicki, Jeroen Lenaers, Lukas Mandl, Roberta Metsola, Nadine Morano, Paulo Rangel, Ralf Seekatz, Sara Skytvedal, Tomas Tobé, Elissavet Vozemberg-Vrionidi, Javier Zarzalejos
6	0
ECR	Joachim Stanisław Brudziński, Jorge Buxadé Villalba, Patryk Jaki, Nicola Procaccini, Jadwiga Wiśniewska
PPE	Emil Radev

Verklaring van de gebruikte tekens:

+ : voor

- : tegen

0 : onthouding